

Debreczeni József

Hatalom, föld, foci

Lehangoló élmény Ferenczi Krisztina új könyve – harmadszori olvasmányként, immár a 2014-es választások eredményének ismeretében. Az Orbán família vagyonosodását kutató és feltáró anyag zöme előbb újságcikkek formájában látott napvilágot a Népszabadság hasábjain és az atlatszo.hu-n. Akkoriban ezek még felpaprikázták az embert: ha mindennek csak a fele igaz, az nem maradhat következmények nélkül! Amikor másodjára, egybefüggően olvastam el a szövegeket, közvetlenül a könyv megjelenése után, s azok megszerkesztve, sorba rakva hatványozott erővel érvényesültek, csak fokozódtak a korábbi érzéseim. Az nem lehet, hogy a közhatalom magánjavak gyarapítására való ilyen mértékű fölhasználása s ennek napvilágra kerülése konzekvenciák nélkül maradjon. Most, hogy a recenzióírás kedvéért harmadjára is elolvastam mindezt, már kétség sem fér hozzá, hogy *lehet*. Hogy a magyar miniszterelnököt – e könyvben részletesen föl-tárt és dokumentált – anyagi ügyei miatt nemcsak büntetőjogi, de politikai következmények sem fenyegetik. A legkevésbé sem. Noha bizonyosak lehetünk abban, hogy a világ bármely demokratikus országában bármely vezető politikus azonnali bukásához vezetne az Orbán által minden bizonnyal elkövetett dolgoknak akár csak a töredéke is (nevezett körben persze elő sem fordulhatna ehhez hasonló), nálunk úgy alakultak a választások, hogy a szóban forgó személy azok eredményét az eddigi tevé-

kenységének folytatására adott föl-hatalmazásként értelmezheti. Zöld jelzésként a még gátlástalanabb hatalom- és vagyonszerzésre.

Mindebből persze evidensen adódik, hogy ami ma Magyarországon van, az nem demokrácia, de ennek az írásnak most nem ez a tárgya. Ezzel együtt annyit meg kell jegyeznünk, hogy a kívánt hatás annak ellenére maradt el, hogy az egyik ellenzéki párt elnöke komoly erőfeszítéseket tett azért, hogy a kampány részévé tegye a kormányfő anyagi gyarapodásának ügyét. A különben mindig jelentős közfigyelmet kiváltó Gyurcsány Ferenc ez irányú erőfeszítései azonban visszhang és következmény nélkül maradtak. Hiába közölt az interneten súlyos adatokat, hiába tartott sajtótájékoztatókat, s kezdeményezett ezek nyomán hivatalos parlamenti vizsgálatot Orbán vagyonosodását illetően, a szó szoros értelmében nem történt semmi. Sem a kétharmados uralom alatt tartott országgyűlés, sem a szintén uralt ügyészség nem mozdult, a legalább kilencven százalékban dominált tömegkommunikációban pedig szintén nem vert hallható visszhangot a dolog. Tehát se demokratikus politika, se független igazságszolgáltatás, se szabad sajtó. (Nota bene: az ellenoldalon gerjesztett Simon-ügyben elképesztő hatékonysággal működött együtt a fideszes parlamenti bizottság, a rendőrség, az ügyészség és a propagandagépezet.)

Ferenczi Krisztina könyvének egyik legszomorúbb vetülete az ál-

lami szervek diszfunkcionális működésének bemutatása. Amikor például leírja, hogy miután interjúra jelentkezett be Orbán bizalmasánál, a felcsúti polgármesternél (pontosabban annak titkárnőjénél), a bejelentkezést követően szinte percekben belül kiszállt a bicskei őrsről egy kisbusznyi rendőr, hogy igazoltassák az „illetéktelen zaklatót” – akit egy demokratikus országban tényfeltáró újságíróként tiszteltek, szövetségesként kezeltek s mindenben segítettek volna a bűnüldöző szervek. Az orbáni hatalom valós természetét és persze az ország szomorú állapotát tükrözik az olyan epizódok is, mint amilyen a 15 kilónyi lucernát az addigi jogszokásnak megfelelően lekaszáló idős juhászember őrizetbe vétele. Az imént említett – s a könyv szerint Orbán „vagyonkezelőjeként” működő – polgármester gátlástalan földszerző igyekezetének egyik áldozata a juhász (és családja), aki útjába került a hatalmasoknak, s aki – kivételképpen – nem akart az útból kitérni. Jellemző a rendőri eljárásra, hogy a 15 kiló helyett négy mázsa lucernáról készült jegyzőkönyv, vélhetően azért, mert az utóbbi mennyiség becsült értéke, a 25 ezer forint már meghaladja a szabálysértési összeghatárt. Az eset pandanja: amikor az illető juhász fiának hosszú évek alatt összegyűlt birkatrágyáját pakolták föl a polgármester cégének markológépei 30 tonnás teherkocsikra, s a tulajdonos többszöri hívására végül kiszálltak a rendőrök, a helyszínről magát Mészáros Lőrincet hívták intézkedés helyett, a kárvallott följelentését pedig nem voltak hajlandók fölvenni sem a helyszínen, sem a rendőrségen, a következő napokban sem. Csak akkor, amikor az ellopott trá-

gyát már beszántották a földbe, s a nagy nehezen elrendelt vizsgálat tárgyi bizonyíték híján valójában el sem indult. De hasonló volt a helyzet annak az ipari méretű fakivágásnak az ügyében is, amelyet a publikált fényképek és egyéb információk szerint minden bizonnyal a miniszterelnök újdonsült vejének érdekeltségében (a családjában) követtek el. Erről ráadásul eleget cikkezett a sajtó, a nyomozás mégis elakadt, miután áttették a különleges ügyek osztályára – ugyan mi végre...

És lépten-nyomon ez derül ki a könyvből. Hogy az állami szervek a köz érdeke helyett a hatalom birtochosainak érdekeit érvényesítik a legleplezetlenebb és legnyersebb módon. Amikor például a parlament személyre célzott törvényt hozott az Orbán érdekei ellen fellépni merészelt volt felcsúti polgármester ellen (akinek köztartozása van, az nem viselhet ilyen hivatal), majd miután az illetőt rapid módon eltávolították, gyorsan vizsgálta is vonták a bizonyára mások ellen is alkalmazható jogszabályt. Vagy amikor a földpályázat kiadó állami hivatal ügyintézője „véletlenül” rossz beadási határidőt közölt az új polgármester útjait keresztező juhással, aki így elesett az érvényes pályázat beadásának lehetőségétől. Jogorvoslat? Talán Lúdas Matyinál lehetne keresni, ha élne még...

Igy viszont mindenki retteghet Felcsúton és vidékén. „Lakmuszpapír, hogy milyen mérhetetlen félelem uralkodik a stadion környéki területeken – írja a szerző. Telefonlehallgatástól tartanak, nem beszélnek személyesen sem, csak hümmögnek, krákognak. Mi van, ha az elmondott információk alapján visszafejtik személyüket, s bosszút

állnak nemcsak rajtuk, hanem családjukon, gyerekeiken, szüleiken. Ez korábban nem volt jellemző, az első Orbán-kormány idején sem.”

Az önkényes hatalomalkalmazás esetei megmutatják a hatalmasok természetét. Orbán, Mészáros és a többiek: úrgazdagok. Alulról, a falu széléről, a szegénységből törtek föl szédítő magasba. (Mészáros ősei nincstelen szegkovácsok voltak.) Mohók és erőszakosak, gátlástalanok és könyörtelenek. Ahogy Ferenczi Krisztina írja: „A terepjárás után sokszor úgy értem haza, mint akit letaglóztak. Láttam, milyen mérhetetlen a földszerző kapzsiság. Láttam, hogyan taposnak el tisztességes, szerény anyagiak között küzdő családokat ezerhektárnyi földek birtokában két hektárért. Láttam, hogyan hajolnak le minden morzsaért.”

Ám a könyvből kiderül az is, hogy a mohóság hidegfejű profizmus párosul. Orbánék nemcsak a hatalom-, de a vagyonszerzésben is rendkívül eredményesek. A 2014-es választási kampányt erősen tematizáló, már említett Simon-ügy fényében egyértelmű, hogy most is a régi koreográfia szerint mennek a dolgok, akárcsak első kormányzásuk idején. A pancser és kisstílusú kisgazdák pár milliós banánhéjakon csúszkáltak, s ezek hanyatt, miközben a Stumpf-féle Országimázs Központon keresztül százmilliókat csatornáztak el legálisan, hogy a Simicska-féle Magyar Fejlesztési Bank és a Nemzeti Autópálya Rt. konstrukcióján átfolyó milliárdokról ne is beszéljünk. A lényeg mit sem változott, csak a méretek nőttek a sokszorosára. A kisstílusú tolvaj manapság százmilliókat tart a saját nevére szóló bankszámlán, miközben a nagy rablók tízmilliókat vesznek ki legális oszta-

lékként cégeik állami forrásból származó nyereségéből.

A szerző Bárándy Péter volt igazságügyi miniszter szavait idézi: „Amikor az állam rablónak válik, más eszközökkel tud rabolni, mint egy magánszemély; generálisan valószínűsíti meg a rablást, a zsarolást, a sikkasztást, és ha az egész állam, az azt uraló politikai erő minden tagja erre rendezkedik be, a bizonyítási terheket számtalanul megnövelik.”

Ferenczi Krisztina könyve azonban nem a fideszes rablógazdaság egészét kívánja föltérképezni, őt a miniszterelnök családjának elképesztő vagyongyarapodása érdekli. Ami föltáró és oknyomozó munkát ez ügyben elvégzett az elmúlt hosszú években, az minden tisztelettel megérdemel. Megszállottan járta Felcsút környékét, nyomozott, kérdezősködött, adatot igényelt, dacolt a hatalom őrző-védő embereinek fenyegetéseivel, önkényeskedésével, olykor a rendőrökével is. Van abban valami megrendítő, ahogy törékeny nő léte, legtöbbszőr egymagában szembeszáll a hatalmasokkal, és nem adja föl, és nem lehet elrettenteni. Ezt a rendkívüli teljesítményt bármelyik nyugati országban (feltéve, de meg nem engedve, hogy ott működhetne hasonló miniszterelnök) busásan honorálná a társadalom: Ferenczi Krisztina híres lenne, gazdag és népszerű. De mondjuk ki azt is: ha egy vagy két országhatárral keletebbre szolgálná a hivatását, már rég nem volna az élők sorában. A helyzete, a sorsa jól példázza Magyarország jelenlegi koordinátáit: küszködve, nélkülözve, fenyegetve, de teheti a dolgát. Egyelőre. Hogy a 2014-ben kicsikart újabb kétharmados fölhatalmazás hoz-e ebben változást, az még nem tudható. Ha

hoz, az csak rossz irányú lehet. Ne adja isten...

A könyv szerint az orbáni vagyon-építés két pillérre épül: a futballra és a földre. (A címlapon egy szántóra helyezett futball-labda látható.) Meg a hatalomra, tegyük hozzá. (A labda narancsbőrű és -színű.) A képlet lényegében megegyezik az első kormányzás idején a tokaji szőlő- és borvállalkozásnál beüzemelt modellével: állami pénz befektetésével magánhasznót előállítani. Akkor a szőlőtelepítési támogatások tízmilliói biztosították a befektetett tőkét, ma a speciális célszerzőként létrehozott adókedvezmények milliárdjai. Akkor a borpiacon eladható, palackok lebegtek Orbánék szemei előtt jó profitot hozó végtermékként, ma a játékospiacon eladható kiválóan képzett ifjú futballisták. Több nagyságrenddel magasabb értékben. A Puskás akadémia nem kevesebb, mint 90 százalékra lesz jogosult minden egyes eladott játékos vételárából. A szakértők szerint a hasonló intézmények nem profitábilisak: a befektetett tőkét sem hozzák vissza. Meglehet. Csakhogy Orbánék nem a maguk pénzét fektetik be, hanem a közét: be nem fizetett adóforintok milliárdjait! Kockázat és veszteség tehát a részükről kizárva.

Ami az első ciklushoz képest változott, az a tulajdonosi viszonyok áttételesebb volta. A szőlőbirtokok még a miniszterelnök felesége nevében voltak, a most épülő felcsúti

uradalom zömét már minden jel szerint „vagyonkezelők” igazgatják. Ferenczi Krisztina nevezi így – részben a helyiek szilárd meggyőződését tolmácsolva, részben a napnál világosabb összefüggések tömkelegét bemutatva – azokat a szereplőket, akiket közönségesen *strómanoknak* szokás hívni. A könyv lapjain így ismerkedhetünk meg mindenekelőtt Mészáros Lőrincsel és viselt dolgaival, továbbá a Flier családdal és Garancsi Istvánnal, a Videoton FC elnökével, akit szintén sok-sok szál köt össze Orbán Viktorral és családjával.

A könyv egyre-másra fejtí fől ezeket a szájakat, s noha – a dolgok természetéből adódóan – az egész szöveg minden gondosan elkészült csomója soha nem fog a szemünk elé kerülni, a hátoldalon olvasható utószó szerzőjének, Tóth Ákosnak mégis igaza van: „Mindent láttunk.”

Am 2014 tavaszán adódik a keserű kérdés: ugyan mi végre.

Erre a hátsó fülszöveg szerzője, Gerlóczy Márton adja meg a választ:

„Ferenczi Krisztina munkájának eredménye egyelőre nem a hatásában mutatkozik meg. Egyelőre csak tudás, ismeretanyag. De e nélkül a tudás és ismeretanyag nélkül fegyvertelenül, a sötétben bizonytalanul tapogatózva állnánk majd a megtisztulás felé vezető újrakezdés előtt. Ha lesz olyan.”

Reménykedjünk, hogy csak idő kérdése.